

Տ. ԵԶՆԻԿ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶԸ ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

(19 հունվարի 2003 թ.)

«Յանուն Հոր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»:

Սիրելի հավաքացյալ ժողովուրդ,

Հայ Եկեղեցին եկեղեցական փարին սկսում է Ս. Ծննդյան փոներով: Հայ Եկեղեցին է միայն, որ պահպանել է առաքելական ավանդությունը և Ս. Ծննդյան փոնակափարությունը: Քրիստոսի մկրտության փոնակափարության հետ միասին ամեն փարի փոնում է հունվարի 6-ին: Սակայն ինչպես առաքելական շրջանում, այնպես էլ այսօր Ծննդյան օրերը մեկ օրվա մեջ չեն սահմանափակվում: Նրանք սկսվում են հունվարի 5-ին, որ հնում կոչվում էր Լույսի փոն, և այժմ մենք կափարում ենք ճրագալույցի Ս. Պատարագը և մինչև Անվանակոչության փոնը, այսինքն՝ մինչև հունվարի 13-ը, ամեն օր Ծննդյան փոներ են:

Այսօր առաջին կիրակին է Ծննդյան փոներին հաջորդող: Մեր եկեղեցական օրացույցի բազմաթիվ կիրակիներ ունեն իրենց հատուկ փոները: Մենք Հոգեգալստյան կիրակին ունենք՝ Հոգեգալստյան փոնը, Վարդավառի կիրակին, Ս. Աստվածածնի Վերափոխման կիրակին, Խաչվերացի կիրակին, Վարագա Ս. Խաչի կիրակին և այսպես շարունակ: Մնացած բոլոր կիրակիները, որոնք հատուկ փոներ չունեն, նվիրված են Ս. Հարության հիշատակին:

Այսօր, սակայն, և այս փարվա բոլոր կիրակիները մեզ համար՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եպիսկոպոսաց դաս, Մայր Աթոռի միաբան հայրեր, սարկավազներ, Հոգևոր ճեմարանի ուսանողներ և դուք, սիրելի հավաքացյալ ժողովուրդ, մեր բոլորի համար այս փարվա կիրակիները առանձնահատուկ նշանակություն ունեն, որովհետև հայրապետական փնտրիությամբ այս փարին հռչակվել է այս Տաճարի՝ Սուրբ Էջմիածնի մեր Մայր Տաճարի հոբելյանական փարի, որովհետև այս փարի լրանում է 1700-ամյակն այս Տաճարի շինության և օծման:

Դարձյալ հայրապետական կարգադրությամբ այս փարվա բոլոր կիրակի օրերին Մայր Տաճարում Ս. Պատարագ պետք է մատուցեն եպիսկոպոսները, և այսպիսով աշխարհի վրա փարածված մեր բոլոր թեմերն իրենց առաջնորդներով հանդերձ և իրենց հավաքացյալ ժողովուրդով հաջորդաբար ուխտի պետք է գան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին և իրենց աղոթքը և ուխտը մատուցեն այս Սուրբ Սեղանի վրա:

Երբ Քրիստոսի Համբարձումից հետո Տիրոջ առաքյալները փարածվեցին՝ քարոզելու քրիստոնեությունը ամբողջ աշխարհով մեկ, փարքեր քաղաքներում նրանք հիմնեցին Եկեղեցիներ: Այսպես հիմնվեց Կոնստանդնուպոլսի Եկեղեցին, Հռոմի Եկեղեցին, Երուսաղեմի Եկեղեցին, Անտիոքի Եկեղեցին և բազմաթիվ ու բազմաթիվ ուրիշ Եկեղեցիներ: Եվ առաքյալները յուրաքանչյուր Եկեղեցու գլուխ ձեռնադրեցին մի եպիսկոպոսի:

Այսպիսով, երկու հարյուր փարի անց քրիստոնյա աշխարհում բազմաթիվ եպիսկոպոսներ կային իրենց Եկեղեցիներով: Սակայն առաջին օրվանից իսկ մինչև այսօր մենք այն

համոզումն ունենք, որ այդ բոլոր Եկեղեցիներն առանձին կամ բազմաթիվ Եկեղեցիներ չեն, այլ այդ բոլոր Եկեղեցիները կազմում են մեր Տիրոջ Հիսուս Քրիստոսի մեկ Եկեղեցին՝ իր բազմաթիվ տեղային ճյուղավորումներով: Եվ այսպես Քրիստոսի առաքյալներից երկուսը՝ Ս. Թադեոսը և Ս. Բարդուղիմեոսը, Հայաստան եկան, որոնք իրենց նահապարկությամբ հիմնեցին Հայաստանի Եկեղեցին, և այդ պատճառով է, որ մենք մեր Եկեղեցին կոչում ենք Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցի:

Անցան դարեր, և երբ քրիստոնեությունը բազմաթիվ հալածանքների էր ենթարկվում ինչպես Հռոմեական կայսրության մեջ, այնպես էլ Հայաստանում, որովհետև հերթափոխ էին, Աստված հիշեց Իր Եկեղեցին, որ հիմնել էր Հայոց աշխարհում, և Աստված երկիրներ էին, Աստված հիշեց Իր Եկեղեցին, որ հիմնել էր Հայոց աշխարհում, և Աստված այցելության եկավ մեզ: Նա նախ հափուկ առաքելությամբ մեր երկիր ուղարկեց մեր հավատքի Հորը՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորչին, որ ձեզ ծանոթ պատմություններով դարձի բերեց հայոց արքային, դարձի բերեց հայոց արքունիքը և ողջ հայ ժողովուրդին: Այդ պահից սկսվեց այս Տաճարի կառուցումը: Եվ եթե աշխարհում բազմաթիվ ավելի մեծ ու ավելի փառավոր պաճարներ կառուցվեցին անցնող 2000 տարիների ընթացքում, ապա այս Տաճարը առանձնահատուկ նշանակություն ունի ոչ միայն մեզ՝ հայ ժողովուրդի և Հայ Եկեղեցու համար, այլ նաև ողջ քրիստոնյա աշխարհի, որովհետև այս Տաճարի հիմքը ոչ թե մարդը դրեց, այլ նույն Ինքը՝ Հիսուս Քրիստոս:

Այն ժամանակ, երբ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը աղոթում էր ինքնամոռաց ապրումով և քրիստոնեական հոգեկան մուրճը ձեռքին իջավ այստեղ, հարվածեց այս գեպին, այդ տեղում, որտեղ հիմա բարձրանում է Իջման Սուրբ Մեղանը, և որի շուրջ հավաքված էր դուք, և պատվիրեց, որ այստեղ կառուցեն Ս. Տաճարը՝ միաժամանակ լուսեղեն գծագրմամբ ցույց տալով այն ձևը, որով պետք է այս Ս. Տաճարը կառուցվեր: Եվ անմիջապես թագավորն իր լուսեղեն Մասյաց լեռներից հսկա քարեր բարձր բերում էր այստեղ, և ողջ ժողովուրդը լծվեց այս Տաճարի շինությանը, որն ավարտվեց 303 թվականին և այսօր լրանում է կառուցման և օծման 1700-ամյակը:

Ինչպես արդեն ասացի, առաքյալները բազմաթիվ Եկեղեցիներ հիմնեցին աշխարհում մեկ: Այդ Եկեղեցիները կանգուն են մինչև այսօր և այդ Եկեղեցիներից շատերը կրում են հենց այն քաղաքի անունը, որտեղ որ հիմնադրված են և ազգային փառքերակիչ նշանակություն չունեն, ինչպես օրինակ՝ Անտիոքի Եկեղեցին, Ալեքսանդրիայի Եկեղեցին: Մակայն հիմնվեցին նաև Եկեղեցիներ, որոնք ոչ թե քաղաքի անվան հետ էին կապված, այլ կապված էին ժողովուրդների անվան հետ, ինչպես, օրինակ, Հայոց Եկեղեցին, Վրաց Եկեղեցին, այնուհետև Բուլղար Եկեղեցին, Ռուսաց Եկեղեցին և այլն: Ազգային փառքերակում ունեցող Եկեղեցիների համար այնքան էական չէր, թե որտեղ էր գտնվում այդ ազգի գլխավոր պաճարը՝ Մայր Տաճարը: Եվ եթե Ռուս Եկեղեցու առաջին պաճարը գտնվում էր Կիևում, ապա այն այժմ գտնվում է Մոսկվայում, և այսպես բազմաթիվ օրինակներ կարելի է բերել:

Մեր ժողովուրդը, սակայն, միայն պատմական դժվարին պայմանների բերումով հարկադրաբար ստիպված եղավ հաշտվել այն մտքի հետ, որ հայրապետական Աթոռը Ս. Էջմիածնից դեգերելու է փառքեր քաղաքներ, այնտեղ, ուր որ գտնվում էր այն ժամանակվա քաղաքական իշխանությունը՝ Դվին, Անի, Արգինա, Ծամնդավ, Հռոմկլա, Սիս և այլն: Հայ ժողովուրդը կարողացավ հասնել այն գաղափարին, որ անգամ մտովի չի կարելի Մայր

Աթոռը և ազգը բաժանել իրարից: Եվ այս մտածողության արդյունքն էր, որ 1441 թ. Ս. Էջմիածնում գումարված ազգային-եկեղեցական ժողովը մեկ անգամ ընդմիջարկ վերադարձրեց և վերահաստատեց Ամենայն Հայոց Հայրապետական Աթոռն այսպեղ, այս Տաճարում, որ հիմնադրվել է Հիսուս Քրիստոսի ձեռամբ:

Երբ մենք եկեղեցի ենք ասում, փարբեր բաներ ենք հասկանում. եկեղեցի ասելով մենք հասկանում ենք քարաշեն մի կառույց, եկեղեցի ասելով մենք հասկանում ենք նաև հոգևորականների և հավաքացյալների, մի ամբողջություն, մի միություն, այսինքն՝ այսպեղ այսօր գոյություն ունի և՛ քարեղեն կառույցը, և՛ ժողովուրդը՝ հոգևորական և աշխարհական միասին վերցրած: Կա նաև Հաղթական Եկեղեցի, այսինքն՝ այն սուրբերը, այն քրիստոնյաները, որոնք սուրբ կյանքով են ապրել, որոնք վախճանվել են և որոնք արժանացել են կամ պիտի արժանանան Աստծո արքայությանը:

Բ դարի նշանավոր հայրերից Ս. Իգնատիոս Աստվածածինը ասում է, որ Եկեղեցին Աստծո և մարդու հարաբերությունն է, իսկ մեկ այլ նշանավոր հեղինակ, Բ դարի ամենանշանավոր աստվածաբան Ս. Իրենիոսը, որ Լիոն քաղաքի եպիսկոպոսն էր, ասում է. «Եկեղեցին՝ Հայր Աստծո և Քրիստոսի և Սուրբ Հոգու, այսինքն՝ Սուրբ Երրորդության ներկայությունն է»: Այսինքն բավական չէ, որ մենք մի քարեղեն կառույց կառուցենք և հավաքվենք այնպեղ և ասենք, որ մեր Եկեղեցին իրականացավ: Անհրաժեշտ է, որ այդ Եկեղեցում նաև Սուրբ Հոգին լինի, որ այդ Եկեղեցում մենք զգանք Աստծո ներկայությունը:

Եվ այդ է, որ առանձնացնում է Ս. Էջմիածնի այս Տաճարը, որպեղ 1700 փարի շարունակ Սուրբ Հոգին ներկա է եղել՝ հիմնադրման օրվանից մինչև այսօր: Եվ Սուրբ Հոգու այդ ներկայությունն է, որ մենք՝ ամեն մի հայ, որ մտնում է այս Տաճարից ներս, զգում և իր հետքերն ունի իր փունջը, քաղաքը և գյուղը, և իրենց հոգիներում հաստատված Սուրբ Հոգու այդ ներկայությունն է, որ երբ նրանք գնում են իրենց քաղաքի կամ գյուղի եկեղեցին, այն զգացողությունն են ունենում, թե իրենք գնում են Ս. Էջմիածին:

Միրելի հավաքացյալներ, ահա այս մտածումներով եկեք միասին աղոթենք առ Աստված, որ Տերը անսասանություն պարզևի այն Սուրբ Տաճարին, որ Ինքն Իր ձեռքով է հիմնել, որ Տերը անսասանություն պարզևի Հայրապետական այն Աթոռին, որն Իր առաքյալներն են իրենց արյան գնով հաստատել, և մեր հավաքի Հայր Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը վերակենդանացրել է:

Եվ թող Տերը երկար-երկար փարիների արևշատություն և բեղմնավոր գործունեություն պարզևի Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին, որ բազմել է առաքյալների և Լուսավորչի գահին և առաջնորդում է մեր Եկեղեցուն և մեր ժողովրդին այս դժվար օրերի մեջ դեպ փրկության նավահանգիստը՝ Երկնքի Արքայությունը:

«Շնորհք Տառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցի ընդ ձեզ և ընդ ամենեւեւսնս. ամեն»: